

KONKOLY EDIT

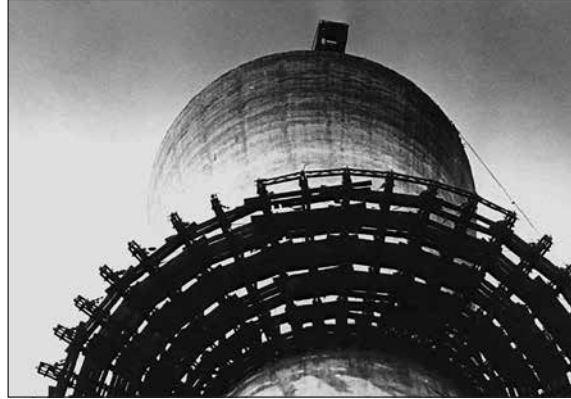
A mi kis underground szalonunk Szegeden

Május elsejével kezdődött. Csak arra emlékszem, hogy fekszem a földön a nagy piros műperzsaszőnyegen, és lenn a Keresztöltés utcában játszik a fúvószenekar. Reggel 6 óra van, nem készülődünk a felvonulásra, nincsenek piros lufik és apró zászlók papírból, nincs virslievés a ligetben és fekete lakkcipőbe bújtatott láb, és nincs kiabálás sem, hogy mikor leszel már kész, Jutka.

Mert nincs anyu, de nincs apu sem, azaz nincs Jutka, nincs Károly, csak Évi van és én. Tizenöt vagyok, a húgom tizenkettő és fél. Egyedül vagyunk. Elsős vagyok a Tömörkény Gimnáziumban, és rajzolni járok a Vasutas rajzszakkörbe. A Konkoly Évi hatodikos. A rajzszakkör után beszélgetek a többiekkel a villamosmegállóban, a Dobos Gyulával és a Fekete Évával. A Fekete Éva Sándorfalván lakik, onnan jár be Szegedre a Ságvári Gimnáziumba. A Gyula is ságváris, később kirakattrendező lesz. Ezerkilenszáznyolvanegy van. Az anyu kinn lakik egy tanyán a szerelmével, az apu Szegeden él ugyan, de másutt.

Miénk a tér.

A számlák, és nem tudom, mi még, az is a miénk. És havi ezer forint is. Ebből sok mindenre futja, de nem mindenre. Fekete Évával hamarosan összebarátkozunk, odaköltözik hozzánk, hétszázat fizet



laktér gyanánt. Javul a helyzet, oldódik a magány. Éva táskájában verseskötetek lapulnak, József Attila – *Tiszta szívvel*, és Burns. „John Anderson, szívem, John / kezdetben, valaha / hajad koromsötét volt, / s a homlokod sima. / Ráncos ma homlokod, John, / hajad leng deresen, / de áldás ősz fejedre, / John Anderson, szívem”, szavalja néha Éva, és apró termete ilyen-

mindnyájan szerelmesek vagyunk, elsősorban a művészetbe, aztán különféle emberekbe

kor megnő, mint azok a buborékok, melyeket a gyerekek szappanhabból fújnak, hatalmas lesz és színes az egész világ, amibe belefér az a sok minden, amit Éva fiatalsgával beleálmodik a szere-

lembe. Mindnyájan szerelmesek vagyunk, elsősorban a művészetbe, aztán különféle emberekbe.

Éva hozza Pocát, ezt a szőke, izmos fiút, akinek az egyik legjobb barátja Balázs, aki tizenhat, amikor először megjelenik a Keresztöltés utcai lakásban. Állig érő

barna haja van és borszaga. Négy házzal lakik arrébb tőlünk, az édesapja neveli, aki ekkor hetven. Jogász és munkásör egyben. Balázs hozza Macillát, aki tömörkényes mint én, zeneszakra jár, trombitás, és később festőművész lesz. Ott van Cináger, aki szintén tömörkényes, mellesleg Czinege Lajos vezérezredes, akkori honvédelmi miniszter rokona, és ott van Pálinkás Robi is Szentestől. Esténként beszélgetünk és zenét hallgatunk, legtöbbször Cseh Tamást, és Mímicmackót olvasunk, meg a svéd gyerekverseket vagy József Attilát. Éva megtanít verset elemezni, így az addigi kettes dolgozataim ötszre sikerülnek, a többi tantárgy azonban nem megy. Nehéz odafigyelnem, amikor annyi minden történik esténként.

Pedig Poca lelkesen magyarázza a matematikát, főképp akkor, amikor Károly, az apám reggel hatkor beállít, hogy hogy vagytok, drága kislányaim. Jaj, apu, miért most jössz jellegű szemrehányás van ilyenkor a tekintetünkben a nem kért, de megszeretett szabadság miatt, amit megzavar. A reggeli csengetéskor a fiúk, akik a nagyszoba műszálasan puha szőnyegén hálózsákban vészelik át az éjszakát, az erkélyre menekülnek. Zokniban, pissenés nélkül szemlélik, ahogy a hajnal első sugarai körbeölelik a három szürke tízemeletest, közöttük a kicsiny játszóteret az egyre nagyobb fákkal, melynek levelei nemsokára elérik majd az erkélyt, madaraknak adva fészket, akik hálából – megtalált otthonukért – énekelnek. Igaz, ezt akkor nem hallom, mert túlélni próbálok igen távol saját – valódi – érzéseimtől, a haragtól és a megbocsátani nem tudástól, amit a szüleim iránt és miatt érzek. Csak szégyen van bennem, hogy más vagyok, mint a többiek ott a gimnáziumban. Más, mint azok a gyerekek,

akiknek reggel ott a tea és a vajás kenyér az asztalukon, délután meg meleg vacsora várja őket, az asztalnál apuval és anyuval. Mindezt azonban még nem tudom megfogalmazni, mert eltakarja a kétségbeesés és a bizonytalanság ragados rágógumi-teste, ami, ha elfárad, a fogakba ragad.

Az apu hitetlenkedve hallgatja a matekkorrepetálást, ahogy Poca az arcába lógó hosszú haja mögött érthetően magyarázza az elsőfokú egyenleteket. Hoztam nektek egy kis kiflit, mondja ilyenkor Károly, és négy kiflit a konyhaasztal keskeny pultijára helyez. Sietnem kell, teszi meg hozzá, és elviharzik.

A fiúk bejönnek az erkélyről, és rávetik magukat a kiflikre. Szerencsére maradt

még a tegnapi kakaóból, amit a bolt előtt emeltünk el hajnal ötkor. Teát is főzünk a nagy, kopott, piros zománcos fazékban, amiben anyu valaha a bablevest főzte. Cukor is van, és zsír a kiflihez.

Egy sarokba telep-szem, kezembe veszem

Pilinszkyt. Számomra ekkoriban egyedül ő oltja a lélek fájdalmasan nehéz ürességét. Pálinkás Robi lép be a szobába, kicseréli az éppen szóló bakelitlemezt, a Vivaldit a Bizottságra. „Már megint itt van a szerelem, már megint izzad a tenyerem, köpni kell, pfúj, köpni kell, pfúj.” Kérdően ránézek. Épp szerelmet vallok, mondja, és kifordul a szobából.

Ja, szemérmesek vagyunk.

Az egyik őszi nap megalapítjuk az Elvetélt Stúdiót. Képeket csinálunk dadaista módra, én egy lerágott és hosszan aszalódott almacsutkát ragasztok egy A3-as lapra, és mindenféle más egyéb apróságokat, amelyek az életem részei, és amik rám ragadtak a Vasutas rajszakkörből. Konkoly Évi is alkot, a Pálinkás Robi, a Poca,

túlélni próbálok igen távol saját – valódi – érzéseimtől, a haragtól és a megbocsátani nem tudástól, amit a szüleim iránt és miatt érzek

a Benda Balázs és a szentesi középiskolás Amondó (aki akkor még Szegi Zoli volt, de egy John Lennon-novella kapcsán megkapta az Amondó nevet, amit később fel is vett), meg a Dobos Gyula is. Kimegyünk a Tisza Lajos-szoborhoz Szeged főterére, a Széchenyi térre, leteesszük a szobor elé a rajzainkat, aztán élő szobrot alkotunk, sokáig mozdatlanul ülünk különféle pózokban. Performansz ez a javából, esdeklő „figyelj már rám”-tekintettel fűszerezve. Késő ős van, fázunk. Felállunk, elindulunk a Gödörbe. Forralt bort iszunk, és rántott sajtot eszünk sült krumplival. Nem tudom, honnan volt pénzünk erre akkoriban.



Aztán tél lesz, és jön egy közös szilveszter, amikor Balázssal, Pocával, Fekete Évával, Konkoly Évivel, az Amondóval és a Dobos Gyulával tangólépesekkel haladunk a Kék Csillag nevű vendéglátóipari egységbe, ahogy Balázs fogalmazná, akinek brutális rajzain lelepleződnék a felnőttléti hazugságai (amin mi még innen vagyunk, s legalábbis hisszük, hogy mi majd őszintén és tisztán fogunk élni). Sokat nevetünk, a járókelők is nevetnek, odabenn már zajlik a móka, Szűcs Judith *Gyere, táncolj még* című dalát játssza egy vendégzenekar, és táncolunk valóban, én egy magam varrta

batikolt kék ruhában, de az Évik is maguk varrta ruhát viselnek.

A Konkoly Évi szép és magas, sok fiú szerelmes belé. Ő hétköznapi már másutt lakik, először Vásárhelyen, ahol fazekasnak tanul, majd visszaköltözik Szegedre egy al-bérletbe. Ekkoriban nem vagyunk képesek

egymást szeretni, ezért a távolság. Mivel én vagyok az erőszakosabb, ő menekül el. Csak évtizedek múlva szakad át a gát, és áramlik kettőnk közé a megbékélés erős, szeretet-

teli folyama.

Tavasz van, amikor kitalálja valamelyikünk, hogy seperjük fel a Kárász utcát. Jó ötlet, újabb performansz az Elvetélt Stúdió jóvoltából.

Közben zajlik az élet a Keresztöltés utcai lakásban, ahol újabban ott vannak az erdészeti kollégista fiúk Ágoston Tamással, aki pszichológusnak készül, a kerek szemüveges Misivel, aki néha elmosogat, ott van Gábor Győrből, aki majd fotós lesz. Továbbra is állandó vendég Poca, Macilla, Cináger és a Benda Balázs, aki újabban hajnal négykor nyomja meg a csengőnket egy-egy kocsmázásból hazafele tartva. Édes kísértés a Keresztöltés utca, ahol nem kell szembesülni a hetvenéves munkásőr apával. Erősen nyomja a csengőt, és kitarása meg is hozza gyümölcsét, mert feladjuk, valaki beengedi közülünk. Ilyenkor szőnyegbe burkolózik, és néha bevizel, majd másnap bocsánatkérések közepezte hazamegy.

Tavasz van, ezerkilenszáznyolcvanhárom március 15-e, amikor a nagyszobában a tévén fekete-fehérben nézzük a *Petőfi '73* című műsort. Forr a levegő, valami történni fog, érezzük, de hogy mi, azt pontosan nem tudjuk, csak változtatni akarunk fiatalságunk vad ősztonéival, ami radikalizmussal van tele, és minden ba-

brutális rajzain
lelepleződnék a felnőttléti
hazugságai

junk forrásának a rendszert látja, ahonnan jó messzire utazott Valóság nagybácsi. Bereményi és Cseh Tamás dalain felnövő nemzedék vagyunk, akik Hankiss Elemért és Ansel Évát is olvasnak, kedvenc írójuk Tolkien, Krasznahorkai László, Hajnóczy és Esterházy Péter, de a költők közül nem ciki Nagy Lászlót, Szécsi Margitot Sebő Ferenc, vagy Szilágyi Domonkost Illyés Kinga előadásában hallgatni. S persze mindannyiunk könyvespolcán ott lapul a *Kis herceg* és az *Üvöltés*, amiből Balázs és egy másik fiú, a Duró Gábor egy ságváris irodalmi esten – mindkettőn fehér ingben, sötét, csapzott hajjal, ami elvárásolja a kamaszlányokat, köztük engem is – elszavalják Gregory Corso *Házasság* című versét („Meg kéne házasodnom? Meg kéne javulnom? Kápráztassam el a szomszédék lányát bársonyruhámmal és faustus csuklyámmal?”) Az irodalmat sokkal jobban szeretjük, mint önmagunkat, s ez meg is látszik későbbi életünkön.

Délelőtt már ott voltak az erdészeti fiúk, köztük Tamás, meg három lány a Ságváriból, a Tajti Gabi, a Tóth Andi és a Fekete Éva, aki ekkor már nem állandó lakója a Keresztöltés utcai, harmadik emeleti lakásnak. Ott volt még T. L. is, akit, mint később kiderült, beszervezték, és jelentéseket írt rólunk. Balázs gyűrött kocás lapot lobogtatva állított be. Elolvastuk a *Tizenkétpontját*, ő visszagyúrta a zsebébe, és elindult a főiskolával szembeni Békébe, ahol olcsó volt a nagyfröccs, a rántott sajt meg a rántott szelet vegyes körettel. Az asztalokon kockás abrosz, a levegőben füst és hangzavar – egyetemista szívek morajlása.

A sarokban, ahonnan a sárga villamosokat látni, egy kisebb társaság az *Európa csendes, újra csendest* énekelte. Balázs

közéjük ült és elmondta tervét, miszerint nála van az akkor még csak vázlatban levő *Tizenkétpont*, amit valahol fel szeretne olvasni vagy ki szeretne ragasztani. Valaki javasolta a pontok aktualizálását, Pálinkás Robi szerette volna, ha belekerül az alkotószabadság és az oktatás megreformálása is. Balázs döntött, belevette.

Délután tűnt fel újra a Keresztöltés utcai lakásban. Újat írtam! – lelkesedett. Kérte, hogy segítsünk lemásolni. Egy lány segített neki. Aztán elviharzott az újabb példányokkal, és teleragasztotta a várost.

A Mit kíván a magyar nemzet 1848–1983 című felhívásából először az Aradi vértanúk terén levő telefonfülke ajtajára ragasztott egyet, de a telefonfülke mellett, a földön is hagyott egy példányt, sőt a téren lévő nyilvános vécé bejáratával szemben,

meg a Szőregi csata hőseinek emlékművén is. Mint később a rendőrségi dossziékból kiderült, éjfélkor találtak még egyet a Klauzál tér 2. számú épület kirakatüvegén is, és egyet a sportszerbolt melletti hirdetőoszlopon. A JATE klubban ugyanis este 11 órakor fejeződött be az Egyetemi Színpad előadása, ami után Balázs néhány főiskolással, Kardos Zoltánnal, Darvasi Lászlóval, a későbbi íróval, és Kiss Zsolttal együtt elindult hazafelé a Kárász utcán. Menet

elolvastuk a
Tizenkétpontját, ő
visszagyrta a zsebébe,
és elindult a főiskolával
szembeni Békébe, ahol
olcsó volt a nagyfröccs



közben többször lemaradt, hogy a nála lévő példányokat kiragasztassa.

Március 16-án a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve nagyobb nyilvánosság előtt elkövetett izgatás alapos gyanúja miatt este negyed kilenckor a lakásán elfogta és előállította a fiatalkorú

Balázst. A házkutatás során a saját maga által készített, politikailag izgató tartalmú rajzokon és szövegeken kívül néhány szamizdat, például a *Munkások '80* című lengyel dokumentumfilm szövegkönyve és az *Európai Nukleáris Leszerelés* 1980-as felhívásának egy magyar nyelvű példánya is előkerült.



Balázs azért és úgy módosította vallomásait, hogy csak őt lehessen vádolni, de a törekvése nem járt teljes sikerrel. A három főiskolás közül kettőt, Kardost és Kisst egy évre kizárták a főiskoláról, míg Darvasi, miután „megbánta” tettét, maradt, pontosabban főigazgatói megrovást kapott.

Bennünket, az egész Keresztöltés utcai társaságot – a Konkoly Évi kivételével, aki akkor még csak tizennégy éves, tehát kiskorú volt – harmadnap idéztek be a rendőrségre. A kihallgatásom három órán át tartott, a szöveget írásszakértő előtt többször le kellett másolnom, végül elengedtek. Amikor lejöttem a rendőrség lépcsőjén, akkor váltam először felnőtté – megtanultam,

hogy a csupán külső szabadság keresése – zsákutca.

A röpcédulák '83-ban két változatban készültek, így gyakorlatilag 13 pontot tartalmaznak. De mit is tartott fontosnak ez a különösen érett, mindössze tizenhét éves fiú? Sajtószabadság, a cenzúra eltörlése;

Demokratikus többpártrendszer; Lelkiismereti, szólás- és gyülekezési szabadság; A belügyminisztérium hatáskörének szűkítése, illetve (a másik változatban) Alkotó-

szabadság; Az oktatás megreformálása; Pártok, pártoktól független béketanács; Nemzeti ünnepeink méltó megünneplése; A hírközlési eszközökön keresztül történő manipulálás megszüntetése; Politikai függetlenség; Gazdasági függetlenség; Idegen katonaság kivonása Magyarországról; Unió, vagyis Erdélynek Magyarországgal való egyesülése.

Balázst hat hónap szabadságvesztésre ítélték, melynek végrehajtását két év próbaidőre függesztették fel. Később Vácott leérettégizett, majd a szegedi egyetem történelem szakára járt, bár soha nem fejezte be tanulmányait, hiszen akkoriban már keményen ivott. Írásait egyre több lap közölte, magánya azonban az irodalmi sikerek ellenére sem oldódott, sőt a rendszerváltás után olyannyira fokozódott, hogy 1992-ben, 27 évesen egy háziambulán kilépett az ablakon a kilencedikről. Huszonhat voltam akkor, családalapítás előtt. A halála mélyen megrendített.

De a Konkolydiszko – ahogy egy rendőr fogalmazott, amikor egyik stoppos barátunkat a Szeged táblánál igazoltatta („Hová, hová? Csak nem Konkolydiszkóba?”) –, a mi kis szabad underground terünk az írásra és az alkotásra már előbb, Balázs előzetesbe kerülésekor gyakorlatilag megszűnt.

(A képek korabeli szegedi sajtófotók részletei.)

amikor lejöttem a rendőrség lépcsőjén, akkor váltam először felnőtté